

O‘ZBEKISTONNING MINTAQA VA XALQARO MAYDONDA OLIB BORILAYOTGAN HAMKORLIK MASALALARI

Madraximova Gulshanoy Sotiboldiyevna

*O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi Milliy iftixor
va harbiy vatanparvarlik kafedrasi professori*

ВОПРОСЫ СОТРУДНИЧЕСТВА УЗБЕКИСТАНА НА РЕГИОНАЛЬНОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ АРЕНЕ

Мадрахимова Гульшаной Сатыболдиевна

*Профессор кафедры национальной гордости и военного
патриотизма Академии Вооруженных Сил Республики
Узбекистан*

ISSUES OF UZBEKISTAN'S COOPERATION IN THE REGIONAL AND INTERNATIONAL ARENA

Madrakhimova Gulshanoy Satboldiyevna

*Professor of the Department of National Pride and Military
Patriotism of the Academy of the Armed Forces of the Republic of
Uzbekistan*

<https://orcid.org/0009-0003-1931-0092>

Annatsiya: Ushbu maqolada mamlakatimiz tashqi siyosatida namoyon bo‘layotgan ko‘p qirrali faoliyat, jumladan, xorijiy davlatlar, xorijiy va mintaqaviy tashkilotlar bilan o‘rnatilayotgan diplomatik munosabat, mintaqaviy va xalqaro miqyosdagi dolzarb masalalar bo‘yicha ilgari surilayotgan tashabbuslar haqida fikr yuritilgan. Shu bilan birga mintaqada hamda boshqa davlat va xalqaro institutlar o‘rtasida yangi formatlar tuzilishi Markaziy Osiyoning geosiyosiy va iqtisodiy ahamiyati oshib borishiga xizmat qilishi tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Markaziy Osiyo davlat, mintaqada, xorijiy, diplomatiya, tashqi siyosatida, rezolyusiya, xavfsizlik, tinchlik, siyosiy, investitsiyaviy, tendensiya,

Аннотация: В данной статье рассматривается многогранная деятельность, проявляющаяся во внешней политике нашей страны, в том числе дипломатические отношения, устанавливаемые с иностранными государствами, зарубежными и региональными организациями, выдвигаемые инициативы по актуальным вопросам регионального и международного масштаба. При этом анализируется, что структура новых форматов между регионом и другими государствами и международными институтами будет способствовать росту геополитического и экономического значения Центральной Азии.

Ключевые слова: центральноазиатское государство, регион, иностранный, дипломатия, внешняя политика, резолюция, безопасность, мир, политическая, инвестиционная, тенденция.

Abstract: This article reflects on the multifaceted activities that are manifested in the foreign policy of our country, including diplomatic relations established with foreign countries, foreign and regional organizations, and initiatives that are being put forward on current issues of regional and international level. At the same time, it was analyzed that the structure of new formats between the region and other state and international institutions will serve to increase the geopolitical and economic importance of Central Asia.

Key words: Central Asian state, region, foreign, diplomacy, Foreign Policy, Resolution, Security Peace, political, investment, trend.

Kirish. Bugungi kunda davlatimiz tomonidan mintaqada va xalqaro maydonda olib borilayotgan faol hamkorlik, ulkan imkoniyatlarga eshik ochmoqda. 2024-yil yurtimiz tashqi siyosati uchun samarali yil bo'ldi. Ayniqsa, mintaqaviy ijobiy o'zgarishlarga erishishda tashqi siyosatdagi izchillik, har qanday sharoitda davlat manfaatini himoya qilish strategiyasi, ochiqlik tufayli amaliy xalqaro ahamiyatga ega natijalarga erishildi. Dunyoning barcha davlatlari bilan o'zaro teng huquqli va manfaatli munosabat davom ettirildi. Tashqi siyosiy kun tartibidagi barcha tendensiyalarni mohirlik bilan anglash va milliy manfaatni hisobga olish asosida, avvalo, yangi mintaqaviy diplomatiya O'zbekistonning qiyofasiga aylandi. Bu esa mamlakatimizning nafaqat mintaqaviy, balki global miqyosda ham istiqbolidan darak beradi.

Mamlakatimiz uchun Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatni tizimlashtirish muhim masaladir.

*Birinchi*dan, O'zbekistonda Markaziy Osiyoning, deyarli, yarim aholisi yashaydi. Shu bilan birga ayni payt Markaziy Osiyo mamlakatlari ham iqtisodiy jihatdan o'smoqda.

*Ikkinchi*dan, mintaqaning barcha davlatlarida tug'ilish o'sishi sur'ati ijobiy.

*Uchinchi*dan, dini, o'tmishi bir bo'lgan xalqlarimiz bir hududda yashab, ikki daryodan suv ichadi. Ulkan salohiyatga ega mintaqamiz dunyo hamjamiyatida iqtisodiy, siyosiy, madaniy jihatdan o'z jozibasini namoyon etish imkoniyatidan unumli foydalanishi kerak [1].

Ayni ustuvor vazifalarni bajarish, oldimizga qo'yilgan maqsadlarga erishish uchun qo'shni davlatlar birga olib borayotgan amaliy harakatlar bugun samarasini bermoqda.

Mamlakatimiz tashqi siyosatida namoyon bo'layotgan ko'p qirrali faoliyat, jumladan xorijiy davlatlar, xorijiy va mintaqaviy tashkilotlar bilan o'rnatilayotgan diplomatik munosabat, mintaqaviy va xalqaro miqyosdagi dolzarb masalalar bo'yicha ilgari surilayotgan tashabbuslar, olib borilayotgan muloqotlar, birinchi navbatda, xalqimiz tinch, xavfsiz yashashi, erkin faoliyat yuritishi, zamonaviy bilim olishi, yangi kasblarni egallashi, tadbirkorlik bilan shug'ullanishi, uchun barcha shart-sharoitni yaratish, odamlar muhofazasini davlat tomonidan ta'minlashga qaratilgani bilan muhim ahamiyatga ega.

So'nggi yetti yil O'zbekiston tashabbusi asosida Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh

Assambleyasi tomonidan 10 dan ziyod rezolyutsiya qabul qilindi. Jahon banki bu yil mamlakatimiz yalpi ichki mahsuloti 5,3 foiz o'sishini taxmin qildi. Bu juda yuqori ko'rsatkich. Xalqaro valyuta jamg'armasi e'tirof etganidek, 2023-yil yalpi ichki mahsulotimiz ilk bor 100 milliard dollardan oshdi.

Ma'lumki, keyingi yillarda jahonda yangidan shakllanayotgan xalqaro tartibotda ziddiyatli xususiyat vujudga kelishi davlatlar o'rtasidagi o'zaro ishonch inqirozga uchragani bilan bog'liq. Ayni payt bir tarixiy davr tugab, bashorat qilish mushkul bo'lgan yangi davr boshlanayotgani sir emas. Bunday murakkab sharoitda hech bir mamlakat o'z qobig'iga o'ralib olib, ushbu global xavf-xatarni chetlab o'tish yoki bartaraf etishga qodir emas. O'zaro chambarchas bog'langan dunyoda xavfli muammolar girdobidan chiqishning yagona yo'li samarali muloqot, har bir tomon manfaatini hisobga olish va hurmat qilishga asoslangan ko'p tomonlama samarali xalqaro hamkorlikdir. O'zbekistonning tashqi siyosatdagi manfaatini ta'minlash jarayoni so'nggi yillarda mamlakatimizda yuz berayotgan yangi o'zgarishlar, siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy sohalarida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarni bilan uyg'un. Davlatimiz o'z manfaatidan kelib chiqib, mavjud vaziyatni tahlil qilib bormoqda, tegishli xulosalar chiqarib, tashqi siyosat bo'yicha strategik qarorlar qabul qilmoqda, tegishli vazifalar ijrosini ta'minlamoqda. Bunday sharoitda O'zbekiston hududiy yaxlitligi, suverenitetini saqlash, ishonchli sheriklar topishga harakat qilyapti va bunga erishyapti ham.

Bu borada xalq va davlat manfaatlari uyg'unlashtirilib, 2030-yilgacha mo'ljallangan reja belgilangan va vazifalarni hozir amalga oshirishga kirishilgan. Asosiysi, davlat manfaati ta'minlanishiga oid qoida va me'yorlar, maqsad, yo'nalish va vazifalardan kelib chiqib, hatti-harakatlar muayyan mantiq asosida olib borilyapti.

O'zbekiston taraqqiyoti mintaqa umumiy taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liq.

Ta'kidlash joiz, Ostona shahrida o'tkazilgan Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlari oltinchi Maslahat uchrashuvida ilk bor qabul qilingan "Markaziy Osiyo-2040" konsepsiyasi mintaqa istiqboliga doir yondashuvlar mushtarakligini tasdiqladi. Ushbu hujjat aniq amaliy rejalarini amalga oshirish shakli va mexanizmini belgilab berdi.

Mintaqaviy muloqot natijasi yuqori siyosiy doiralarda o'zaro ishonch darajasi ortgani, savdo-

iqtisodiy aloqalarda ijobiy ko'rsatkich qayd etilgan, ayniqsa O'zbekistonning chegara hududlarida o'zaro anglashuv muhiti shakllanib, barqaror xususiyat kasb etganida kuzatildi. BMT Bosh Assambleyasi tomonidan 2018-yil 22-iyunda qabul qilingan "Markaziy Osiyo mintaqasida tinchlik, barqarorlik va izchil taraqqiyotni ta'minlash bo'yicha mintaqaviy va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash" rezolyutsiya tarixiy ahamiyat kasb etadi.

Markaziy Osiyodagi tashqi siyosiy faoliyatimizning muhim yo'nalishlaridan biri afg'on zaminida tinchlik va barqarorlikka erishishdir. Boisi, O'zbekiston Afg'onistonga Markaziy Osiyoning ajralmas qismi sifatida qaraydi va shu nuqtai nazardan tizimli va kompleks yondashuvga ega. Respublikamiz tashabbusi bilan 2022-yil qabul qilingan BMT Bosh Assambleyasining "Markaziy va Janubiy Osiyo o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni mustahkamlash" maxsus rezolyutsiyasida Afg'onistonning mintaqalararo savdo-iqtisodiy aloqalarni kengaytirishdagi alohida o'rni e'tirof etilgan.

2024-yil 6-iyun kuni Anqara shahrida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Turkiya Respublikasi Prezidenti Rejep Tayyip Erdog'an raisligida O'zbekiston-Turkiya Ishbilarmonlar kengashining birinchi yig'ilishi bo'lib o'tdi.

O'zbekiston rahbari ikki tomonlama savdo-iqtisodiy va investitsiyaviy sheriklik izchil sur'atda rivojlanib borayotganidan mamnunligini bildirdi. So'nggi besh yilda turk sarmoyasi ishtirokidagi korxonalar soni uch barobarga oshdi va 2 mingtaga yetdi, investitsiyalar hajmi ikki barobarga ortdi [2].

– Biz hamkorlikning yangi, yanada mustahkam ko'priklarini qurayapmiz. Hech shubhasiz, O'zbekiston-Turkiya Strategik hamkorlik kengashi yig'ilishi hozirgi vaqtda aloqalarimiz tarixida yangi sahifa ochmoqda. Bunday yuksak darajadagi muloqot formati o'zaro ishonch va hurmatning oliy ifodasidir [3], - dedi Prezidentimiz.

Savdo-iqtisodiy hamkorlikning ijobiy sur'ati qayd etildi. So'nggi yillarda o'zaro savdo hajmi 1,5 baravarga, qo'shma korxonalar soni 2 baravarga, investitsiyalar 2,5 baravarga oshgan [4]. Ikki mamlakat shaharlari o'rtasida haftasiga 90 ta havo qatnovi amalga oshirilmogda.

O'zbekiston Respublikasining Rossiya Federatsiyasi bilan keng ko'lamli hamkorligi esa, har ikki davlat o'rtasida imzolangan Strategik hamkorlik va Ittifoqdoshlik munosabatlari to'grisidagi

shartnomalar asosiga qurilgan. Shuningdek, hozirgi kunda Rossiya Federatsiyasi bilan ikki tomonlama savdo-iqtisodiy aloqalar ham jadal sur'atlarda rivojlanmogda. Shu o'rinda tashqi savdo hamkorlarimiz orasida Rossiya Federatsiyasi yetakchi o'rnlarni egallab kelayotganini e'tirof etish lozim.

Bugungi kunda O'zbekistonda 3 mingdan ortiq qo'shma korxonalar muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatmogda. Bundan tashqari, loyihalar portfeli qariyb 45 milliard dollarni tashkil qiladi. 2024-maydagi Rossiya Federatsiyasi prezidentining tashrifi doirasida 20 milliard dollarlik yangi loyihalar bo'yicha kelishuvlar imzolandi [5].

Yuqorida sanab o'tilgan rivojlangan davlatlarning barcha sohalardagi tajribasini o'zlashtirish va ulardan mamlakat taraqqiyoti yo'lida samarali foydalanish O'zbekiston uchun hozirgi islohotlar va yuksalish davrida eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shuning uchun, ushbu davlatlar bilan muvaffaqiyatli savdo-iqtisodiy, siyosiy, investitsiyaviy va moliyaviy aloqalarni rivojlantirgan holda mamlakatimiz iqtisodiyotini ko'tarish, to'gridan-to'gri investitsiyalarni jalb qilgan holda mikro va makro iqtisodiyotimizni rivojlantirish hamda xalqimiz hayotini yuksalishiga erishishimiz mumkin.

Xulosa. O'zbekiston tomonidan olib borilayotgan faol tashqi siyosat mintaqada tinchlik va barqaror taraqqiyotni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zaro munosabatda yaqin qo'shnichilik va qardoshlik ruhini kuchaytirish, faol savdo-iqtisodiy aloqa qilish, turli sohalarda loyihalarni izchil amalga oshirish orqali strategik sheriklikni yanada mustahkamlash O'zbekiston tashqi siyosatida ustuvor tendensiyaga aylanmogda.

Shu bilan birga mintaqalar hamda boshqa davlat va xalqaro institutlar o'rtasida yangi formatlar tuzilishi Markaziy Osiyoning geosiyosiy va iqtisodiy ahamiyati oshib borishiga, shuningdek mintaqaga xalqaro munosabatlardagi yaxlit siyosiy-diplomatik subyekt sifatida qaralishiga olib kelmogda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://uza.uz/uz/posts/ozbekiston>.
2. [O'zbekiston va Turkiya Prezidentlari ikki mamlakat yetakchi kompaniyalari rahbarlari bilan uchrashuv o'tkazdilar \(president.uz\).](https://www.president.uz/uz/press-releases/2024/06/06/112)
3. <https://president.uz>
4. Yangi O'zbekiston. № 112, 2024 yil 7-iyun.1-b.
5. <https://pravacheloveka.uz/>